

ITALIJOJE – paroda „Lietuva. Šimtas saulių geležinių“:

250 kalvių iš viso pasaulio: tarp svarbių Europos kalvystės bienalės akcentų – lietuviška kryždirbystė

2025 m. rugsėjo 4–7 d. Italijos Stia mieste vykusioje Europos kalvystės bienalėje „Biennale Europea d'Arte Fabbile“ buvo eksponuojama paroda „Lietuva. Šimtas saulių geležinių“. Istorinėje XVIII a. „Cappella della Madonna del Ponte“ koplyčioje eksponuota beveik 60 geležinių kryžių ir saulučių, kurias sukūrė dvidešimt kalvių, dalyvavusių festivalyje „Užventis MENE“ 2021–2024 m. (šie eksponatai sudaro Užvenčio kraštotyros muziejaus geležinių kryžių ir saulučių kolekcijos branduolį).

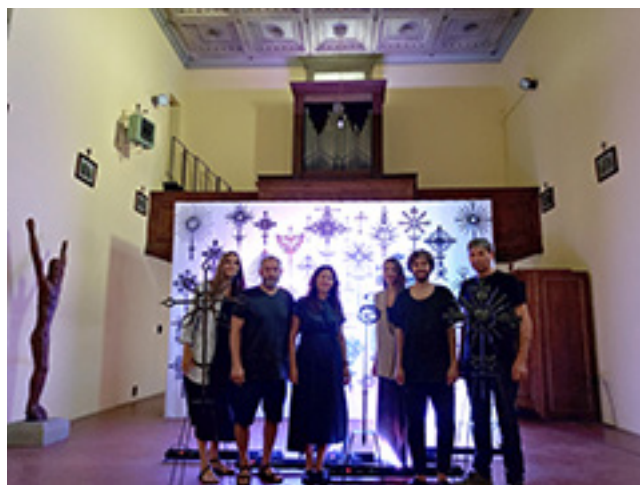
Lietuviškoji kryždirbystė 2008 m. buvo įtraukta į UNESCO nematerialaus kultūros paveldo sąrašą.

Italijos Stia mieste vykusios „Biennale Europea d'Arte Fabbile“ reklaminis plakatas

Tai išskirtinis mūsų liaudies meno reiškiny, jungiantis kalvystę, medžio drožybą, religinius simbolius ir tautinę tapatybę. Italijoje veikusi Lietuvos kryždirbystės ekspozicija parodė, jog ši tradicija ne tik gyvuoja, bet ir randa šiuolaikinių meninių išraiškų, įtvirtinančių jos aktualumą tarptautiniame kontekste.

Šių metų bienalė sulaukė itin didelio dėmesio. Joje dalyvavo net 250 kalvių iš įvairių pasaulio šalių,

Lietuvos kryždirbystės stendas parodoje ir lietuvių delegacija prie jo

o susipažinti su jų darbais atėjo tūkstančiai metalo meno gerbėjų. Paroda sulaukė tiek vietinių gyventojų, tiek svečių, atvykusių į šalį iš užsienio, didelio susidomėjimo, ją lankė net į miestą atvykusios ekskursijos iš Suomijos, Norvegijos, Švedijos bei Estijos. Lietuvos geležinių kryžių ekspozicija, veikusi visai šalia centrinės miesto aikštės, buvo ryškus ir svarbus bienalės akcentas.

– Mums svarbu, kad UNESCO saugoma Lietuvos kryždirbystės tradicija būtų matoma platesniame tarptautiniame kontekste. Dalyvavimas Europos kalvystės bienalėje yra galimybė ne tik pristatyti mūsų paveldą, bet ir užmegzti naujas kultūrines jungtis, kurios stiprintų Lietuvos identitetą Europoje, – sako festivalio „Užventis MENE“ organizatorė, Užvenčio kraštotyros muziejaus vedėja Milda Balvočiūtė-Knyzelienė ir priduria: – Itin įsiminė vienos jaunos merginos reakcija, kai miestelio restorane, priiminėdama mūsų grupės užsakymą ir sužinojusi, kad atvežėme kryžių ir saulučių parodą iš Lietuvos, nuoširdžiai šūktelėjo „O Dieve“ ir, nubėgusi prie kolegų itališkai čiauskėjo apie šimtą geležinių saulių.

Kalvystės bienalė Stia mieste yra seniausias to-

Parodos standą kūrė lietuvių delegacija prie įėjimo į Stia miesto „Cappella della Madonna del Ponte“ koplyčią, kurioje veikė lietuvių kryždirbystės paroda

Iš kairės: Italijos Stia miesto koplyčios „Cappella della Madonna del Ponte“ fasadas; Europos kalvystės bienalės „Biennale Europea d'Arte Fabbriale“ atidarymo Italijos Stia mieste akimirka

2025 m. liepos 4–7 dienomis Italijos Stia mieste vykusios Europos kalvystės bienalėje „Biennale Europea d’Arte Fabbile“ metu eksponuotos parodos „Lietuva. Šimtas saulų geležinių“ fragmentas

kio pobūdžio renginys pasaulyje, organizuojamas nuo 1976 metų. Tai tarptautinio projekto „Iron Notes“ dalis. Stia miestas priklauso „Ring of the European Cities of Iron Works“ tinklui. Šis renginys yra itin svarbi platforma puoselėjant meninę kalvystę ir keliant šios srities menininkų meistriškumą, plėtojant jų bendradarbiavimą.

„Dalyvavimas Europos kalvystės bienalėje ir lietuviškos geležinės kryždirbystės pristatymas man yra senos svajonės išsipildymas“, – apie dalyvavimą bienalėje kalba kalvių kalvis Virgilijus Mikuckis.

Bienalės uždarymo metu Lietuvos delegacija, dėkodama organizatoriams, XVIII a. koplyčiai, kurioje vyko paroda, padovanojo specialiai šiai erdvei kalvių kalvio V. Mikuckio nukaldintą metalinį kryžių-saulutę su Švč. Mergelės Marijos monograma. Šis gestas tapo simboliniu lietuvių indėliu į vietos kultūrinę erdvę ir įprasmino užmegztą ryšį tarp metalo meną puoselėjančių Lietuvos ir Italijos miestų.

Gabrielės Knyzelytės nuotraukos. Tekstas parengtas pagal VŠĮ „Užvenčio Pegasus“ informaciją

MINIME SUKAKTĮ: prieš 90 metų lietuvių kilmės Feliksas Vaitkus lėktuvu „LITUANICA II“ perskrido Atlantą

Parengė Kazimieras PRUŠINSKIS

Feliksas Vaitkus (1907.06.20–1956.07.25) – Bridžeporte (Čikaga, JAV) gimęs lietuvių kilmės JAV transatlantinis solo ir karo lakūnas, 1935 m. rugsėjo 21–22 d. perdaryta „Lockheed Vega 5b“ (lėktuvu „Lituanica II“) perskridęs Atlanto vandenyną. Nepaisant to, kad jam nepavyko pasiekti visų šio skrydžio planų, nes dėl blogų oro sąlygų turėjo leisti Airijoje, jis tapo šeštuoju pilotu, kuris Atlantą įveikė vienviečiu lėktuvu. F. Vaitkus mirė 1956 m. liepos 25 d. Kohleryje (Viskonsino valstija, JAV).

FELIKSO VAITKAUS ŠEIMA IR SVARBIAUSIOS JO GYVENIMO DATOS

Feliksas Vaitkus gimė 1907 m. birželio 20 d. Bridžeporte (JAV). Jo tėvas buvo 1904–1905 m. į JAV gyventi atvykęs Antanas Vaitkus, kuris gimė 1870 m. lapkričio 29 d. Lukošaičių kaime (Gruzdžių sen., Šiaulių r.). A. Vaitkaus tėvas buvo Jurgis Vaitkus, mama – Veronika Žeronaitė. Prieš išvykdamas į JAV. Vaitkų šeima gyveno Rygoje (Latvija). A. Vaitkus ten dirbo traukinio mašinistu. Čikagoje jis turėjo san technikos prekių parduotuvę. Mirė 1939 m. birželio 2 d., palaidotas Lietuvos nacionalinėse kapinėse (angl. *Lithuanian National cemetery*) Čikagoje.

F. Vaitkaus mama buvo Konstantino Stankevičiaus ir Marijonos Lesutaitės Stankevičienės dukra Marija Magdalena Stankevičiūtė Vaitkienė (1884–1953), gimusi 1884 m. kovo 18 d. Kaune. Su Antanu Vaitkumi ji susituokė 1899 m. spalio 3d. Žagarėje (Joniškio r.). Mirė 1953 m. sausio 9 d. Santa Monikos mieste (Kalifornijos valstija, JAV). Palaidota šalia vyko amžinojo poilsio vietos Lietuvos nacionalinėse kapinėse Čikagoje.

Marija ir Antanas Vaitkai turėjo 5 vaikus.

1902 m. sausio 1 d. Tukumė (Latvija) gimė Fe-